

الحمد لله
البرحمه

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه حضرت زینب (سلام الله علیها) شهرستان رفسنجان

عنوان مقاله

اصول و روش های آموزش مفاهیم دینی به کودکان و نوجوانان در متون دینی

تدوین کنندگان
فاطمه احمدیان پور رنجبر
آسیه علیپور
محبوبه کاظمی

پاییز ۹۶

تقدیم

تقدیم به بانوی زنان دو عالم، الگوی کامل میا و عفت، حضرت فاطمه زهرا علیها السلام، نقابدار خای آلود کربلا، حضرت امُّ المصائب، زینب کبری علیها السلام، و تقدیم به زنان و دخترانی که در تمامی اعمال و کردار خود عفت و میا را پیشه کرده و عاشقانه آن را پاس می دارند.

تقدیر

با سپاس و تشکر از همه آنانی که در این راه ما را یاری کردند و به خصوص صمیمانه از اساتید گرامی تشکر می‌کنم که از همکاری و راهنمایی خود دریغ نکردند.

چکیده

آموزش و پرورش دینی کلیدیترین نقش را در توسعه معنوی و کمال یک جامعه دینی ایفا می کند. هر گونه کاستی در این امر موجب بروز اختلالات و نابهنجاریهای جبران ناپذیری در پرورش نسل نوین هر جامعه می شود. از این رو برای اصلاح جامعه و پیشگیری از انحرافات لازم است فرآیند تربیت در اندیشه دینی شناسایی شود این تحقیق بر آن است که با روش توصیفی اصول و روش های تربیت دینی را در چهارچوب قرآن و روایات مطرح کند و اصول و روش های آموزش کودکان در قالب بحث هایی همانند مشخص بودن هدف، تسهیل، فضا سازی معنوی و نظارت و مراقبت و روش های محبت و تکریم، تامین امنیت و تشویق، داستان و بازی ارائه شده است و در رابطه با نوجوانان اصول و راهکارهایی از جمله پرورش روحیه تعقل، کرامت انسانی، تدریج، تسهیل و تهذیب باطن، پرهیز دادن از محیط های ناسالم، پرورش آگاهی و بهره مندی از قرآن و ترغیب و ترهیب مطرح شده است.

کلیدواژه ها: آموزش، آموزه های دینی، کودکان، نوجوانان، اصول، روش.

همیشه در معرض غفلت و فراموشی است و تداوم این غفلت و فراموشی انسان را به ورطه‌ی هلاکت و نابودی می‌اندازد و دواى این درد چیزى جز نظارت و مراقبت و تذکر نیست. (تلخیص از داوودی ، ۱۳۸۹:

(۱۴۰-۱۴۱)

نتیجه گیری

مقید شدن تربیت به آموزه های دینی و مذهبی رمز دست یابی به آرامش ؛ سعادت و کمال مطلوب در هر دو سر است در دوران کودکی از آنجا که شخصیت کودک هنوز شکل نگرفته است . آمادگی لازم برای تغییر در روحیه و خلق و خوی در تمام ابعاد آن وجود دارد . نتایج تحقیق انجام شده در این زمینه نشان می دهد برای دستیابی به تربیت صحیح درجه اول اصول تربیتی از ضروریات محسوب می شود . از مهمترین اصول در تربیت کودک می توان مشخص در روشن بودن هدف هماهنگی و هم جهت بودن ، اصل تسهیل ، فضا سازی معنوی و در هم تنیدگی تربیت اخلاقی در تربیت دینی را نام برد . تحقق اهداف تربیتی دینی کودکان نیز مستلزم روش هایی به هم پیوسته و هماهنگی است که در حین تربیت باید بر اساس نکات ظریف و دقیق رعایت شود . از مهمترین این روش ها محبت ، احسان و تکریم و احترام و تامین امنیت و تشویق و ترغیب ارائه داستان بازی است که از جمله شاخص های موثر و با اولویت در به نتیجه رسیدن تربیت دینی کودکان به شمار می آید اما در رابطه با نوجوانان از آنجا که این دوران از بحرانی ترین مرحله زندگی فرد است و در اثر تغییرات و تحولات جسمی و روحی منجر به رشد تعقل نوجوان شده و به ارزیابی همه عقاید والدین و به مقایسه آنها می زند پس قالب های فکری و عاطفی و حرکتی به گونه ای باشد که پذیرنده نیکی ها باشند برای نیل به این هدف اصولی همچون پرورش روحیه تعقل در کنار پرورش تعبد آزادی نفس و کرامت انسانی ، تدریج و تسهیل و تهذیب نفس ضروری است در نظر گرفتن این اصول در روش های منسجم و زمینه ساز موید تربیت صحیح دینی می باشد از جمله این روش ها پرهیز دادن تبری از محیط های ناسالم و پرورش آگاهی و بصیرت را نام برد که زمینه را برای تربیت اخلاق دینی فراهم می آورد .

منابع و مآخذ

• قرآن

۱. ابن بابویه ، محمد بن علی ، الامالی (شیخ صدوق)، مترجم حمید باقر کمره ای ، انتشارات کتابخانه اسلامیة ، ۱۳۶۲.
۲. ابن منظور ، محمد بن مکرم ، لسان العرب، ج ۲، دارالفکر بیروت ، ۱۴۱۶ ق.
۳. احمدی ، حسین ، دعا در تربیت ، چاپ اول ، انتشارات تزکیه ، ۱۳۷۷ ش.
۴. بخاری جعفری، محمد بن اسماعیل ، الصحيح ، انتشارات دارالفکر ، بیروت ، ۱۴۰۱ ق.
۵. حائری ، سید محمد باقر ، اسلام و تعلیم و تربیت ، دفتر نشر و فرهنگ اسلامی ، چاپ دهم، بهار ۱۳۶۴.
۶. حرانی ، ابن شعبه ، تحت العقول ، مرکز تعقیقات دارالحديث ، قم ، ۱۳۸۲.
۷. حر عاملی ، محمد بن حسن ، وسائل الشیعه ، ج ۲۰، ۱۵، چاپ ششم، اسلامیة ، تهران ، ۱۳۶۷.
۸. حسینی ، ابوالقاسم ، اصول بهداشت روانی، چاپ ششم ، موسسه چاپ و انتشارات استان قدس رضوی ، ۱۳۸۷.
۹. حسینی زاده ، سید علی، تربیت فرزند ، ج ۱، چاپ سبجان ، قم ، ۱۳۸۹ ش.
۱۰. حسینی زاده ، علی ، داوودی محمد ، سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت ، ناشر پژوهشگاه ، حوزه و دانشگاه چاپ سبجان ، قم ، ۱۳۸۹.
۱۱. حسینی زاده ، سید علی ، سیره پیامبر و اهل بیت ؛ ج ۴، ناشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ، قم ، ۱۳۸۹.
۱۲. خوانساری ، محمد ، شرح غرر الحکم و درر الکلم ، چاپ چهارم ، دانشگاه تهران ، ۱۳۷۳.
۱۳. داوودی ، محمد ، تربیت اخلاقی ، ناشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ، چاپ سبجان ، قم ، پاییز ۱۳۸۹.
۱۴. دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه ، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه ، تهران ، ۱۳۷۷.
۱۵. دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران ، ۱۳۷۷.
۱۶. رادمنش ، محمد حسن و محمد حسین ، ایده های ناب تربیتی، انتشارات رادمنش، ۱۳۸۷.

۱۷. راغب اصفهانی ، المفردات دفتر نشر کتاب ، چاپ دوم ، ۱۴۱۶ق.
 ۱۸. سیف ، علی اکبر ، روان شناسی پرورشی ، تهران ، انتشارات آگاه ۱۳۷۶.
 ۱۹. شریعتمداری ، علی ، تعلیم و تربیت اسلامی ، چاپ هجدم ، موسسه انتشارات امیر کبیر تهران ۱۳۸۲.
 ۲۰. صفائی حائری ، علی ، انسان در دو فصل ، انتشارات لیلہ القدر ، چاپ پاسدار اسلام تابستان ۱۳۸۸.
 ۲۱. صفائی ، مسولیت و سازندگی انتشارات لیلہ القدر ، چاپ اول ، پاییز ۱۳۸۸.
 ۲۲. طریحی ، فخر الدین ، مجمع البحرین ، نشر فرهنگ اسلامی ، چاپ دوم ، تهران ۱۳۷۶.
 ۲۳. فیض کاشانی ، محمد بن مرتضی ، محجه البیضاء فی الحیالاحیاء تهران ، ۱۳۴۰.
 ۲۴. قائمی ، علی ، خانواده و مسائل جوان و نوجوان ، ج ۱ ، انتشارات شفق آذر ۱۳۶۱.
 ۲۵. قائمی امیری ، علی ، خانواده و فضا سازی دینی ، انتشاراتانجمن اولیا مربیان ، چاپ اول ، ۱۳۸۹.
 ۲۶. قریشی بنایی ، علی اکبر ، قاموس قرآن ، دارالکتب اسلامیہ ، چاپ ششم تهران ، ۱۳۷۱.
 ۲۷. قشقایی زاده ، پروانه تعلیم و تربیت اسلامی ، ناشر نور محبت ، چاپ اول ، تهران ، ۱۳۹۱.
 ۲۸. کلینی ، محمد ، الکافی ، تحقیق غفاری ، چاپ پنجم دارالکتب الاسلامیه تهران ، ۱۳۶۳.
 ۲۹. کارنگی ، دیل ، آیین زندگی ، مترجم محمد رضا اکبری بیرفی ، چاپ پنجم چاپ آفرند ، ۱۳۸۵.
 ۳۰. مروجی طبسی ، جوان از منظر معصومین ، دفتر نشر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه ، چاپ دوم ۱۳۹۳.
 ۳۱. مظلومی ، رجبعلی ، گامی در مسیر تربیت ، ج ۱ ، نشر آفاق ، چاپ ششم ، تهران ۱۳۸۱.
 ۳۲. مظلومی ، رجبعلی ، گامی در میسر تربیت اسلامی ، ج ۲ ، چاپ چهارم ، نشر آفاق ، ۱۳۸۶.
 ۳۳. مظلومی رجبعلی ، گامی در مسیر تربیت اسلامی ، ج ۳ ، چاپ دوم ، نشر آفاق ، ۱۳۸۶.
 ۳۴. نوری ، حسین ، مستدرک الوسائل ، ج ۱۱ ، موسسه آل بیت ، قم ، ۱۴۰۸.
- مقاله
- ۱- مقدسی پور ، علی ، روش های آموزشی مفاهیم دینی به کودکان ، مجله معرفت شماره ۷۵ ، ۱۳۸۹.
 - ۲- مردانی نوکنده ، محمد حسین ، خانواده موفق و تربیت فرزند در سیره رضوی ، ماهنامه پیوند ، شماره ۳۹۸ ، ۱۳۹۱.

۳-اغبانی ، اقدس ، روش های بهره گیری والدین و خانواده ها از کارکردهای مراسم و مناسک دینی در تربیت دینی فرزندان ، پیوند ۱۳۹۳.